

VIRGIL BORCAN

Sergiu Vâlcu : *Evanghelia după maghizi*

„– Într-un singur fel ajuți omul, luminându-l.

– De ce să ne luminăm când oficial omul este robul lui Dumnezeu?”

Cumplită interogație, existențială, pe care naratorul (cine va fi fiind acela) *Evangheliei după maghizi** o lansează neretic. La aproape cinci ani de la debutul ca romancier al lui Sergiu Vâlcu, se poate spune că povestea merge mai departe. Sociologul brașovean nu are limbariță, dar îi place să povestească. Și știe cum s-o facă. La două milenii de creștinism și la peste un secol de la decesul Dumnezeului lui Nietzsche, a te încumeta să reiei, *toutes proportions gardées* „mitul” lui Iisus e curată nesăbuiță. Nu doar pentru că anomica lume post-modernă are mituri de plastic. Ci pentru că povestea a fost desăvârșit spusă, încă de la cele patru evanghelii sinoptice. *Și totuși...*

Surprinzătoare la Sergiu Vâlcu e știința textului, polifonia (care nu e poliloghie) vocilor și a planurilor narrative. Maghizii, plăsmuiți de Dumnezeu în a opta zi a Creației, sunt deținătorii *Poveștii*, fără de care lumea sucombă; sătenii își lasă moștenire maghidul, și-l cumpără, ba-și cumpără chiar Dumne-zeul.

Disigur, observația lui Dumitru Manolache rămâne valabilă, cartea e o apocrifă a vieții lui Iisus: enigmaticul Panteras, Iisus molipsit de lepra pe care tocmai o vindecă sau Iosif îmbogățit din crucile comandate de romani pentru răstignirea evreilor sunt tot atâtea puncte de fugă ale canonului care ar zbârli de furie sfântă pe orice habotnic, ba chiar pe orice pudibond al credinței. Nici măcar nu constituie un element de noutate absolută, apocrifele neotestamentare și gnozele primelor trei secole abundă în legende mai scandaloase încă.

Farmecul *Evangheliei după maghizi* (pentru că farmec este, în sens etimologic) e de căutat în altă parte. Alternanțele de focalizare internă variabilă (naratorul / maghidul, Ezechiel, Bashtanul) cu focalizarea externă pe modelul cupeului din *Madame Bovary* (Răstignirea văzută prin ochii asinului, de exemplu) nu relativizează valoarea de adevăr (conținut, substanță) a poveștii, ci o transfigurează. Textul devine nu miraculos, ci fantastic. De la un punct încolo, realul capătă valențele neverosimilului. Și asta îl face cu atât mai credibil. Pentru că a vorbi despre Dumnezeu, chiar în termenii pariu-lui pascalian, e oricum o nebunie, un *enthousiasmos*.

Pe de altă parte, formula narativă adoptată, care în aparență e cea a romanului, poate fi înșelătoare. Fiindcă unul dintre criteriile de validare a epicului este posibilitatea contragerii de text. *Odiseea*, o spune Genette, poate fi contrasă la propoziția „Ulise se întoarce la Ithaca”. Întregul ciclu proustian se rezumă la enunțul „Marcel devine scriitor” etc. Pe când *Evanghelia după maghizi*, deși în termeni scolastici (școlărești, mai degrabă) este „un roman inspirat de viața lui Iisus”, în realitate scapă acestui tip de determinare. Nucleul dur al cărții e o metaforă, nu un verb narativ. În acest sens, intuiția lui Vasile Șelaru este corectă, suntem în fața unui text poetic. Un uriaș poem în proză, la limită.

Mircea Eliade observa la un moment dat că omul e o ființă sacrală. Homo sapiens este de fapt *homo religiosus*, căruia dacă-i extirpi credința (recent încheiatul experiment comunist a încercat asta), îl transformi într-un mamifer. În egală măsură am putea spune (pornind de la premisa simplă că gândirea e discursivă, că gândim cu subiect și predicat) că omul e o ființă *povestitoare*, un *homo narrans*. De la *Ghîlgameș* la telenovela contemporană, umanitatea se definește și se reprezintă și prin poveștile ei.

E un mare adevăr, pe care Sergiu Vâlcu ni-l comunică simplu și seducător. Și care face din *Evanghelia după maghizi* o carte esențială, nu doar pentru literatura română contemporană.

*Sergiu Vâlcu, *Evanghelia după maghizi*, Editura EIKON, Cluj-Napoca, 2012

